Tečaj XV. **NOVICE** List 51.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 27. junija 1857.

Dober svèt takim, kterim je toča polje poškodovala.

Po spisu direktorja Walz-a v Hohenheimskem časniku.

(Dalje.)

Kaj je najbolje storiti, kadar toča zimski ječmen, jaro rež in jaro pšenico pobije, ne morem za gotovo povedati, ker nisem priložnosti imel, skusiti to ali uno.

Sočivje,

ako se pokosí, se ne obraste več; le taki sadeži, ki še niso prav zrastli, kterih tedaj pri košnji kosa še ni zadela, rastejo še naprej in donesó mervico sadú. Nasproti temu pa, če so jim bile glavice odbite, še večkrat stranske odraslike poženó, kteri včasih cvetje in sad nastavijo. Če je tedaj toča sočivju le glavice odbila, pa ga ni v zemljo zatepla, naj čaka gospodar kakih 6 ali 8 dní, kaj bo; po tem ali se prikaže več ali manj novih kalí in po letnem času naj presodi: ali je pobito sočivje pustiti ali ne; na vsako vižo ne bo pridelk obilen; vendar je bolje kaj, kakor nič, če je namreč že prepozno, kaj drugega sejati.

Grahora in grah sta si v tem zlo enaka; kako pa je z lečo, ne vém, ker še nisem nikoli skusil.

Ogeršici

je toča silno nevarna, in ji utegne že zlo škodovati, ko žito na bližnji njivi še nobene škode ni terpelo. Sodnata bilka se rada odlomi; odlomljeni del pa obvisí na nitkah, ktere so na nasprotni strani, kjer je toča bíla, le zavihane bile. Ti veršiči, ki so tako obviseli, se včasih zarastejo in včasih ogeršica potem še cvetè. Če je pa toča pobíla ogeršico, ko je že odcvetela, takrat pa nima več te močí za novo rast. Če je bila štiblica popolnoma odbita (pred ali ob cvetji), se v vsih tulcih novi poganjki napravijo, kteri lepo cvetó in tudi sad nastavijo; vendar se je ne pridela nikoli toliko, kakor če je serčna štiblica ostala. Podorje naj se tedaj ogeršica pred, in ob cvetji od toče pobita, le takrat, če je rastlino popolnoma razklestila. Če pa je toča ogeršico po cvetji pobila, ne pričakuj nič pridelka. Ker pa takrat ni več dolgo do žetve, se vendar še splača, če so tudi 3 četert polja pobite, da pustiš ogeršico, ker nekoliko boš vendar še pridelal, časa pa, drug sadež sejati ali saditi je, zlasti v gorkejih krajih, tudi še dovelj.

Peso,

dokler je prav mlada, zamore toča tako pobiti, da ne raste več. Ako se tedaj ta nesreča zgodí mladim sajenicam, je še čas, namesto potolčenih druge saditi, če se zdravih sajenic še kje dobiti more. Namesto pese pa se morejo tudi kolerabe, kavra ali zelje saditi.

Če pa je pesa že toliko odrastla, da so njene korenine ene pavce debele, bo tudi po toči naprej rastla; vpervo bo novo perje pognalo, če je poprejsnje toča zlo oklestila, potem pa se bojo tudi korenike odebelile, ker je od srede velikega serpana celi mesec kimovec navadni čas za to. Če pa toča peso že pozno potolče, ne bo sicer korenikam dosti škodovala, al oklesteno perje bo iznova pognalo, korenike pa bojo v rasti zaostale ravno o takem času, ko bi bile imele najdebelejše prihajati. Vendar pesi toča nikoli toliko ne škoduje kakor drugim, dosedaj omenjenim sadežem.

(Dalje sledí.)

Imenik tistih, kterim so bile v dunajski razstavi svetinje in pohvalne pisma podeljene.

Iz Slavonije.

Zlato svetinjo je prejel:
Oseški razstavni odbor za krasno lesovje.

Veliko sreberno svetinjo je dobil:
grof Eltz iz Vukovara za žita.

Malo sreberno svetinjo so prejeli:
gosp. Adamovič, grajšak Čepinski za žita, — grof Pejačević, grajšak Rétfalski za žita, — grof Khuen, grajšak Njuštarski za moko, — gosp. Strosmajer, škof Djakovaški za slivovico, — gosp. Leicht iz Oseka za pluge.

Veliko bronasto svetinjo je prejel:
gosp. knez Lippe-Schaumburg, grajšak Verovitiški za moko.

Malo bronasto svetinjo sta dobila:
gosp. Čagolovič iz Oseka za žita, — gosp. Aksenčievič iz Oseka za slanino.

Pohvalne pisma so prejeli:
gosp. grof Pejačević iz Retfale za različne pridelke, — Oseški razstavni odbor za kuhinsko posodo, — gosp. knez Lippe-Schaumburg iz Verovitice za kmetijske pridelke, — gosp. Ludevik in Ladislav Sallopek iz Sarvaša za žita, — bratje Obersohn iz Oseka za suho sadje.

Iz Dalmacije.

Veliko sreberno svetinjo so dobili:
c. k. kmetijska družba v Zadru za žita in sočivje, — gosp. Kaligarič v Zadru za vinske cvete, — kmetijska družba v Dubrovniku za laško olje.

Malo sreberno svetinjo je prijela:
kmetijska družba v Orebici za vino,

Veliko bronasto svetinjo so prejeli:
c. k. kmetijska družba v Zadru za mnogo rastlje, — gosp. Luxardo v Zadru za vinske cvete, — gosp. Gelié iz Amise za laško olje.

Malo bronasto svetinjo so prejeli:
gosp. Jakob Danílo iz Zadra za žita, — c. k. kmetijska družba v Zadru za kmetijske pridelke, — gosp. Veselkovič iz Zadra za mjilo.

Pohvalne pisma so prejeli:
c. k. kmetijska družba v Zadru za verbovnik, za agavo amerikansko in za sumah, — gosp. Anton Fanfogna-Gavagnin iz Trava za gumi, — gosp. Jan. žl. Tafogna iz Zadra za moko, — gosp. Dogmi iz Lise za vinske cvete, — gosp. Miličević iz Zvezanja za laško olje, — gosp. Jakob Danílo iz Zadra za laško olje, — gosp. Bosetti iz Kurcole za vino.

Poljodelstvo in kemija.

(Dalje.)

Nasprotne misli zavolj gnoja se daste tedaj takole zediniti:

Prav za prav ne služi sperstenjeni gnoj rastlinam v živež, pa vendar zeló pospešuje njih rast, ker on ne napravi samo kemijskih temuč tudi mnogo fizikalskih okoljšin, ki so rastlinski rasti v velik prid. Gnojna perst vleče zeló nase mokroto in jo obderžuje v sebi, — mokrota je pa neobhodno potrebna rastlinam. Razun tega pa gnojna perst tudi, kakor vse ogeljcu enake stvarí, vsaktere gaze serka; tedaj tudi rastlinam potrebno ogeljno kislino in amonjak, in ker se gnoj vedno sperstenuje, napravlja tudi sam ogeljne kisline. Tedaj je ravno tako, kakor da bi stala rastlina v velikem hramu, kjer najde vsega v življenje potrebnega: vode, ogeljne kisline in amonjaka, iz česa si ona napravlja svoje sožigljive dele. V zraku nakupičeni kislic vzrokuje vedno kemijsko razkrojevanje gnoja, kar že izbuja gorkoto, razun da černa perst tudi solnčne žarke bolj požira, kakor kaka drugačna. Da černe stvarí solnčne žarke bolj požirajo, kakor bele, vé dobro vsak, ki se je poleti v černi obleki bolj potil, kakor v beli ali pa je čutil, da je čern slamnik bolj vroč memo belega. Gnojna perst je pa tudi kaj rahla, v kteri se razširjujejo lahko koreninice, kar ne veljá od puste perstí.

Povzmimo vse te njene lastnosti, in prepričali se bomo o velikem pridu, ki ga vzrokuje gnoj, akoravno ga prav za prav ne moremo imenovati živeža rastlinskega.

Da so se kemikarji prepričali, da gnoj ni prav za prav rastlinski živež, so podvergli njivo natanjčni preiskavi. Zvagali so gnoj, ki so ga skoz več let zvozili na-njo in tudi pridelek, ki ga je njiva vsako leto dajala. In glej, pridélek je bil veliko težji, kakor potrošeni gnoj. Se vé da je ta razloček veliko večji na dobri zemlji, kakor na pusti.

Rastlina skor vsa je zložena le iz sožigljivih delov, tedaj jih gotovo ni iz gnoja vzela, ker smo jih veliko več pridelali, kakor smo jih v gnoji na njivo zvozili. K tem pa še pride, da so v persti ostale korenine gotovo več kislica, vodenca, ogeljca in gnjilca dale rastlini, kakor ga je mogel dati.

Če pa rastlina ne dobíva teh delov iz gnoja, v čem pa vender obstaja njegov prid, kterega tajiti ne moremo?

Odslej nam bodo pa zamogli kemikarji dajati gotove odgovore od življenja rastlinskega. Kaj je gnoj? kaj je njegov prid? Zakaj nam dobre njive več let ni treba gnojiti, pusto pa moramo vsako leto z gnojem pitati?

Na te vprašanja bomo odgovorili s pravíli, ktere so spoznali kemikarji za resnične.

Nesožigljivi v pepélu ostali deli so bistveni sostavki rastlin, kar se že iz tega vidi, da so v vsakteri rastlini drugačni in v drugačni razmeri; koliki in kakšini so ti deli, je pa odvisno od zemlje, na kteri raste rastlina. Če jih ona tedaj v persti, v kteri jo silimo rasti, ne najde zadosti in ne ravno nji potrebnih, pa ne bo mogla rasti. Treba ji bo tedaj z gnojem pomagati.

Sežimo malo nazaj, da se bomo prepričali od omenjene resnice. —

Veliko vode je steklo v morje, preden so ljudje začeli paziti na pepél in se prepričali, da po rastlinskem plemenu se ravná: kakošnega in koliko pepéla dobimo pri sožigu. Akoravno so delali že v starih časih iz njega potašelj, vendar niso vedili, od kod da pride pepél. Eni so pravili, da ga nareja rastlina sama, drugi pa, da ga dela ogenj pri sožigu. Še le v najnovejšem času je bolj popolna kemija spravila resnico na beli dan.

Sožgímo ktero bodi rastlino, ne bo zgorela vsa, ampak ostalo bo več ali manj pepéla, ki ne zgorí, ki ima lugaste (alkališke) lastnosti in je sostavljen iz mnogoterih pervin. Pa rastline nimajo vse enako veliko pepéla. Cent jelovega lesa dajè $^4/_5$ funta pepéla, cent hrastovega lesa 2 funta in pol, cent pšenične slame 4 funte in pol; cent suhega krompirjevca (hruševne) 15 funtov. Še celó vsi deli ene rastline nimajo enake mere pepéla. Navadno ga ima največ listje in lubje. Smerekovih „žbic“ cent ima 8 funtov pepéla in cent hrastovega listja 8 do 9 funtov.

Da nimajo vse rastline in vsi njih deli enake pa vsaka stanovitno mero pepéla, že to kaže, da mora biti med rastlino in njenimi nesožigljivimi deli gotova razmera, od ktere se še bolj prepričamo, če pepél različnih rastlin primerjamo. Oglejmo se le po nekoliko izgledih.

Različne rastline imajo različnih ruduinskih stvari v sebi. Po bregu morja rastejo solne zeliša, kterih pepél ima v sebi veliko sode, in nekdaj so napravljali skorej vso sodo le iz teh zeliš. Bukov, repni in krompirjev pepél ima posebno veliko kalia v sebi; pepél grahove slame in detelje ima veliko apna; žito, posebno pšenica, ima veliko fosfornokislega apna. Pšenično zernje nima sicer zmiraj enako veliko fosfornokislega apna v sebi, pa vendar se derží ta več ali manj med stanovitnimi mejami. Pa če ga ima premalo, je tudi zernje lahneje in ga je manj v klasji; tedaj je pšenica slabeje rastla, ker ni zadosti sebi potrebnega najdla v persti. Košeničica, lakotnik (Genista) in resjè (Erica) pokrivajo čez in čez griče in hribe, kjer je kremenesta perst in kinčajo te puste pešene kraje dajaje jim prijetni pogled. Kjer je pa perst ilovčasta ali apnéna, pa jih ne vidiš kar nič. Pa med njimi na kremenasti persti bi iskali zastonj petelinove glave ali turške detelje (Onobrychis sativa, Esparsette), ki raste divje le na apnéni persti. Solne zeliša rastejo na bregu morja le tako deleč okrog, kakor deleč veter valove valí; drugod jih ni nikjer najti; pa deleč od morja pri solarnicah, kjer delajo iz solne vode sol, se nahajajo spet. Če bi imenovane rastline sadili v perst, v kakoršini one navadno ne rastejo, bi hirale in počasi popolnoma poginile. (Dal. sl.)

Zgodovinske rečí.

Preseljevanje sarmatskih Limigantov.

Spisal Poženčan.

(Dalje.)

Pod Italijo, kamor so bili Limigantje sprejeti, je umeti italjske pokrajne (Fines Italiae), ktere so obsegale ob Avgustovih časih, po Strabonovem spričevanji, Okro (to je, Kraj ali Okraj) ali Italii okrajne planine in njih okolico, Snežnik (Albios Montes) med Krajni ali Krajnci (Karni) in Japudi.

Ob Konštantinovih časih, od kterih je tù govorjenje, so po spričevanji popotnega zemljovida (Itinerarium) v letu 333 po Kr. narejenega obsegale vse kraje, ki se zdaj Krajna ali Krajnsko imenujejo. „Fines“ ali „confines Italiae“ ni nič druzega kot v latinsko prestavljeno ime Krajna, Krajnsko (tuje izrečeno Karnia). Semkaj kakor tudi na Horvaško in v brežnate kraje okoli Celja, ob Muri in Dravi, zlasti kjer se vkupaj stekate, so se bili ubežni Limigantje naselili. Sužne Limigante so bili pa Rimljani med otočjo krivino Donave in Tise nabíli, in jih v njih deželo čez Tiso bežeče preganjali, požigali in morili. Ko preganjani tù niso zavarovani bili, preplavajo Maroš; al tudi tù so jih Rimljani preganjali in morili.

Vernimo se še nekoliko h sužnim Limigantom.

Leta 359 je cesar Konštanci s svojo vojsko na te strani Donave zapazil, da Limigantje na uni strani semtertje pohajajo. Dasiravno je hotel temu hitro v okom priti, se Limigantje niso dali prekreniti; hlinili so se, kakor bi za to pokorno dovoljenja prosili; vse drugače so govorili kot se se vêdli. Ko so vidili, da se cesar pripravlja z visoke lece jih prav krotko ogovoriti, in jih k pametnemu obnašanju pripraviti, je nekdo vès obdivjan svoj čevelj ob leco zagnal in zaupil: „Marha, marha!“ kar je bilo pri njih znamenje za vojsko, in za njim je cela derhal potegnila. Še danda-

našnji Slovenec v nejevolji rad z „merho“ kolne, zmerja in zabavlja. Natvegama so divjaško stavnico na dan prinesli, in začeli na cesarja streljati; boj se začne, Sarmatje so premagani in vsi pobiti, kolikor se jih je med boj mešalo. Cesar preskerbí varnost granice, gré v Srem se nad goljufnimi sovražniki zmaševat, in se nazadnje odpravi v Carigrad.

Preden pridemo do druzega preseljevanja naših Limigantov, še poglejmo, kako so ob teh časih divjaške ljudstva rimsko gospodo in kar jih je bilo na nje strani, preganjale, zatirale in odpravljale rimsko oblast.

Leta 378 po Kr. so Gotje združeni s Huni in Alani hotli Carigrad vzeti, pa niso nič opravili. Od ondot so se razšli po gornjih deželah in oblastno počnejo do podnožja Julijevce, ktero so nekdajci imenovali Venetske planine (Alpes Venetae). Sv. Hieronim Heliodoru piše: „Dvajset let je že in še več, kar se med Carimgradom in Julijevco vsakdan rimska kerv preliva. Čudsko (t. j. manjo Čudijo v Tracii) Tracijo, Macedonijo, Dardanijo, Dacijo (t. j. podonavsko na tej strani Donave ležečo), Tesaloniko, Ahajo, Epir, Dalmacijo, celo Panonijo Got, Sarmat (on razume Jazige), Kvad, Alan, Huni, Vandali, Markomani razdevajo, h sebi spravljajo, plenijo.“

Sv. Hieronim govorí tako o razdjanji Zdrinja. Z rimskim cesarstvom vred so ti divjaki tudi semtertje že razširjeno keršanstvo zatirali. Med temi silnimi klateži ni, kakor je viditi, nobeno slovensko ljudstvo imenovano, ker Slovenec že od nekdaj nima navade po svetu sam od sebe kot morivec ali razbojnik hoditi.

Pojdimo k drugemu preseljevanju Limigantov.

2) O druzem preseljevanji Limigantov, ki je bilo leta 454 po Kr., govorí Jornandes, ko pravi, da so se bili Gepidje z vojsko polastili hunskih dežel na uni strani Donave v Dacii, ih da so bili Gotje od cesarja Marciana deželo, kar je je bilo ravno tistih Hunov ta kraj Donave, ali Panonijo dobili. Jornandes dostavlja še dalje, da so bili Sauromatje (ktere tudi Sarmate imenuje) in Cemenderi in nekteri Huni v Iluriku pri gradu Martena (Maribor) dobili svoje selišča. Cemenderi so, kakor se kaže, vse eno s Satagi ali Sotaki, in zdi se, da jih je ob gori Keču proti Dunaju staviti. Ob drugem preseljevanji, od kterega je tù govorjenje, in ktero je bilo po Atilovi smerti, so se bili nekteri tistih Limigantov preselili, ki so bili ob pervem preseljevanji na svojih temeških in valaških seliščih zaostali. To preseljevanje je šlo na Horvaško in na Podravje. Skoz 120 let se je bil zarod Limigantov, kteri so bili ob pervem preseljevanji lês prišli, lahko močno pomnožil, verh tega je bil še z novimi prihajači namnožen.

(Dalje sledí.)

Národne drobnjave.

Še nekaj o vrokih ali urokih.

Ker ta stvar narodno bajeslovje zadeva, menim da ne bo, saj nekterim ne, presedala, če to jéd že spet na mizo prinesem, da tisti, ki take stvarí preiskujejo, večo natanjčnost in več osnove dobé. — Tudi v serbskih narodnih pesmih je sled od vrokov. Na strani 104 v I. zvezku „Bosanskega prijatelja“ (1850 v Zagrebu) dobiš v pesmici Matija in Jeluša tele verstice:

Muči, kćeri, mukom zamuknule!
Ti si, kćeri, roda urokljiva,
Ti češ ureć' liepoga Matu.
Odma Matu zabolila glava. —

V Vukovem srbskem rečniku stoji: urèći, urečem (hexenhaft) besprechen, fascinari. — V Varaždinu pa sem slišal od vrokov tole pripovedko:

Bil je jeden siromašni muž, koji ne je nekaj drugo imel kak jenu motiku, jen serp, jenu lopatu, siročku (lučnicu, je nekaka sekira) i žlicu. On ne je mislil na svoje siromaštvo, neg navek na ženitbu je mislil i jako puce (punce, dekleta) vkanjuval. Naj potlam na takvu nameril se je, da je mogla 'sakoga vurčiti. Gda su se zdali, bila je jedna puca pri stolu na gostbi. Mladenka ju opazi i jako ji se dopade, i počne ju gledati, kak su juhu pojeli. Onda samo puci žlica z ruke opadne i pucka se pod stol zmota. Kak je to otec opazil, rekel je: kaj je to za pet ran boži'! I 'si pubunili su se. Na to mladenka skoči van i 'zeme vode i tri vugljene žerjavke, pak je hitila vu vodu. Gda dojde vu hišu, rekla je devojčici: pi tu vodu. Ova malo gutne i vumije se i stane potomtoga. Na to su 'si mislili, da je to blažena ženica, da more tako dobro činiti neznajuči njene fabule. S tem 'se zašuti i stade veselo biti. — Gda ova pervo dete porodi žensko, dá mu dvaput cecati, to je, perviput ga je odevčila i onda, gda bi ga odevčila bila, dade mu išče jenput cecati. I tak i ova pucka, gda je velika bila, mogla jo vurčiti 'sakoga, vu koga se je zagledala. Za tem pâk porodi drugo dete i to mužko. Gda perviput dete cecalo bi, ostavi ga cecka. Za trideset danov ponudi detetu cecati, a ono ne je štelo ni poskusiti. Na to se odma materi zameri i ne ga mogla ni živega viditi. A otec bi bil svoju kerv za dete prelil.

Jenput opazi otec, da mati pucki več jesti je dala kak dečecu. Pita ju: zakaj to? Ona odgovorí: te, pucka je stareša od dečeca pa mora i više dobiti. Na to si otec dade dopovedati. Gda pak drugi put opazi, da mati pucki kolač, a dečecu kruh dala je, pita: zakaj opet to. Ona odgovori: dečec je jako zločest i neče posluhnuti, a pučica 'se posluhne.

Na to se otec reserdi i ne je mogel pucku terpeti, i jenput na sejmu je kupil dečecu opravu a pucki niš. Gda je dečec opravu oblekel, opazi to pucka, pa je rekla: o kak mu lepo stoji, kak je lep deček! Na to deček gizdav odide, da se susedom pokaže, koji su dosti dalko od njega bili. Na putu mu dojde zlo, da je opal i nikam ne je mogel dalje iti. Vezda je došel jen prosjački dečec, koji ga je dobro poznal, i prijel ga za ruku te dimo odpelal. Gda otec opazi, da je sinku jako zlo, i čul od prosjačkoga dečeca, da je ležal na stezici, osupnul se je i jako prosjačkomu dečecu zahvalil, da je tak dober bil, te mu dá komadič kruha. Za toga došla je majka toga sinka iz varoša bližnjega. Opazi, da je vurčen, ide v kuhinju i napravi mu vodu, koja je samo na 24 vur ga mučila, i onda stopram ozdravel je. Na to mati povedala je puci, naj se ne čudi nigdar više dečecu, da ga bu 'sakiput, gda se bu čudila, vurčila. I 'se nji je od ljubavi povedala, kak je ž njum delala i kak more vurčiti. Pucka je bila bedasta, dojde k ocu i rekla je: znate, tatek, kaj je bilo našemu Pepeku? Kaj, Jalža? Ja sem vam ga vurčila. Hodi z bogom, smrad, kak bi ti vurčil! Ni ni, tatek; borme je, ja sem ga vurčila, meni su mamica povedali i navčili su me, kak moram. Na to pozove otec mamu,! pita ju: jeli je to istina, kaj dete veli. A kaj bi bilo istina i odma odide.

Otec se je večput ž njum poleg toga pravdal i najposle razišel. Zeme dečeca sobum i odišel je vu pustinju i tam je pri jednom pustinjaku živel tri godine i napokon vumerl, a dečeca je pustinjaku izručil. Gda je pustinjak videl, da je deček jako pameten, dade ga vu klošter fraterski. A on je jako vu tom kloštru napredoval, i jednu pucu jednoga štacunara dobil je kesneje, da ju je vučil. Ž njum se je jako spoznal, i posle je doma pucka novce krala i dečecu nosila a jesti mu je višeput sama mati poslala. Gda jenput kalfa štacunarski spazi kak ona novce krade, nikaj ne je rekel, nek gda je pošla, onda ju zovne i pred materjum i ocom ju vizitirati počne i najde dvajsti krajcarov, koje je štela, da mu dá, i vu cedulici napisala: moj dragi ljubezni! Mati ju pela vu klošter i je tužila nju i toga dečeca. Dečec je bil stiran iz kloštra a puca je bila bita.

Vezda deček odišel v drugi varoš, i gda dojde tam, sede si pred jeden dučan i stade plakati. Na to opazi ga štacunarica i pita ga, kaj se plače. On odgovori, da je jako gladen. Ona ga pozove i dá mu jesti, pa nji poveda, kak se

je ž njim godilo od mladosti z vuroki sestrinskimi, i z ocom kak je vumerl i kak su ga iz kloštra iztirali. Gda je štacunarica začula, da zna pisati i čteti, onda ga pita: jeli bi štel pri nji ostati. Muža zovne a i mužu se je deček jako dopal, pa su ga k sebi 'zeli. Deček bil je jako veren. Dogodi se, da je dekla bila vurčena. On je vuroke dobro poznal, i napravi vodu, dá nji piti i namazal ju je malo po čelu i odma je bilo dobro. Vu tom poslu se je išče bolje ovim dopal.

Gda je kalfa postal, dade stari štacunar gosti; vu ti' gosti' se je jako pozorno i čedno ponašal, i stari štacunar prizna ga za svoje dete i napravi testament takov, da po smrti njegovi je pol njegovoga blaga pol pak žene, a gda žena vumre, onda 'se. Za nekuliko vremena vumre stari, a stara je bila jako slaba, pa mu reče: „'zemi penêz, pa odi, pa se oženi. I 'zeme penez i odveze se".

Kak je poputuval, došel je vu jednu malu 'uticu na konak (prenočiše), a vu oni 'uti stanovala je njegova prava mati. On je tam za konak prosil, a ženska mu se je vuztezavala konak dati, ar ne je imel gde spavati. Ali on je štel na goli zemlji spavati ako baš niš nema. I tak je ostal. On se je ponoči spominjal ž njum a ona mu je 'se povedala, kak ju je muž ostavil i jedno dete sobum odvel. Kak je on to začul, več mu je lehko na sercu bilo misleči, da si je majku našel, i kak je dan svanul odide z materjum vu bližnji varoš, obuče ju tako, da nji ne je vu varošu skoro para bilo i odide ž njum k onomu štacunaru, gde je curicu vučil. Nju izprosi za ženu i odma dobi vnogo penez. Vezda je odišel s sestrum, materjum i ženum vu svoj varoš. Sestri se je njegova žena jako dopadla i vurčila ju je tak, da su ju komaj zvračili. Na to se opet brat resrdi i reče, da, ako još jenput to včini, da ju bu stiral. Stara štacunarica je za nekuliko vremena vumrla i tak je ostalo Pepeku 'se. Sestru je dal za muža, mati mu vumre, a za stareše dal je saki petek i subotu mesu čteti.

Kračmanov.

Novičar iz raznih krajev.

Sedaj tudi dunajski časniki razglašajo, da se bo železnica ljubljansko-teržaška 27. dan prihodnjega mesca (pondeljk) slovesno odperla. — C. k. ministerstvo je po nekem posebnem primerljeji razglasilo to-le: Z obdelovanjem soseskinih (občinskih) gojzdov sklenjeni stroški so stroški gojzdnarstva, ktere ima gospodar, tedaj soseska ali občina plačati, in sicer po predpisu §. 46. cesarske postave od 19. aprila 1856. To je postava, ktera za navadno veljá, in le takrat ne, kadar je kakošen gojzd v zeló slabem stanu, in bi bili stroški obdelovanja tolikšni, da jih revna soseska nikakor ne more zmagati. V takih okoljšinah se smé soseskam, ktere za to prosijo, potrebni dnar iz deželnega zaklada na posodo dati, kteri se ima ob svojem času iz dohodkov soseskinega gojzda poverniti. — Po najnovejših oznanilih se maršal Radecki precej dobro počuti. — V Pragi je nek bukvar te dní dobil prestavo novega testamenta v kineškem jeziku; bukve so natisnjene (v Hongkongu?) na najličniši, dvakrat zloženi papir, in so vezane po kineški šegi; lepoto pa še preseže nizka cena, ker bukve veljajo le en goldinar. — Po več krajih Galicije in Poljskega je 11. dan t. m. toča tako razsajala, da že dolgo ne pomnijo takega. — V Bistrici na Erdeljskem je 12. dan t. m. že sedmikrat v dveh mescih gorélo. — 25. dan t. m. se je po morji iz Sirije pripeljalo v Terst 37 arabskih kónj za cesarske kobilstva, ktere so v Lipico peljali. — Po najnovejšem številu so letos na Tiroljskem polovili po vseh soseskah 8193 mernikov (polvagánov) kebrov ali hroščev, ktere mora ondi vsaka soseska po povelji c. k. kantonske gosposke loviti in pokončavati. — V Hevicu na Erdeljskem je stavil nek kmečk fant s svojim tovaršem 2 gold., da spije pri ti priči polič najmočnejšega žganja; — spil ga je res, — pa čez pol ure je bil — merlič. — Volitve za deržavni zbor na Francozkem, ktere so sedaj najvažniša novíca, še niso popolnoma doveršene, ker nekteri izvoljencov niso postavnega števila (čezpolovičnice) glasov dobili, in se bo tedaj volitev ponovila. Telegraf od 25. t. m. iz Pariza oznanuje, „da 256 poslancov je izvoljenih, med temi jih je 8 vladi nasprotne stranke; v šesterih krajih se bo še enkrat volilo (5. julija)". General Cavaignac, kterega se vlada najbolj bojí, ni še nikjer dostojnega števila glasov dosegel. — V Beligrad je prišel unidan černogorski vojvoda in starašina Radonič s prošnjo, naj bi vzela serbska vlada v beligradsko gimnazijo nektere mlade Černogorce, da bi ondi doveršili svoje študije, ker v Černigori še manjka boljih šol. — Sliši se, da ima na Laškem zbor laških vladarjev biti, v kterem se bojo posvetovali o nekterih prenaredbah, da bi se ljudstvu marsikaj polajšalo, zraven pa tudi vladarstva bolj uterdile; pravijo, da sv. Oče papež bojo predsednik tega zbora in da Njih sedanje potovanje utegne v kaki zavezi biti z omenjenim zborom. — Ker sardinski in savojski časniki sedaj ne morejo več tako slepi biti, da bi ne vidili, da je avstrijanska vlada veliko dobrega v Lombardii vpeljala, pa pravijo, da vse te zboljšave so le prisiljene posneme sardinskega izgleda!! — Cesarica francozka je dobila rusovski Katarinini red. — 6. t. m. je umerl najstareji vojak avstrijanske armade, 107 let star. Pisal se je Peter Staudinger. Rojen leta 1750, v Kirchhamu v gornji Avstrii, je živel in služil cesarici Marii-Terezii, cesarjem Jožefu II., Leopoldu II., Francu I., Ferdinandu I. in Francu Jožefu I. — Časniki razglašajo pogodbo med Prusijo in Švajco zastran poravnanja Neuenburške razpore. Tedaj je tudi ta černa megla s političnega obnebja zginila. — V Frankobrodu so storili iznajdbo, po kteri pri netilnih klinčkih ne bo treba več fosforovih glavic, kar bo delovcom v tacih fabrikah veliko bolj v zdravje, kakor je bila raba fosfora pri takih izdelkih. — Med francozkimi in rimskimi vojaki v Rimu se je pretečene dní razpor vnel in tù in tam je med njimi tudi kri tekla. Neka mala reč jih je neki tako razkačila. — Turška vlada je belgijskemu poslancu v Carigradu potne pisma izročiti dala, ker ji že več časa nič kaj prijeten gospod ni bil.

Serca sile.

(Iz „Celjske Slovenije".)

Kadar gledam v nebo jasno,
Kadar gledam v tihi, mirni šip,
Mi veselja bije glasno
Serce, kaže mi oko nja kip!
Ko vidim tako zvezde mergoleti,
Me serce mora pesmico zapeti!

Kadar pride zora zlata,
Kadar solnčni žark mi približčí,
Se zelena vzdiga trata,
Ptica melodije mi glasi,
Tedaj v natoro krasno le hitéti
Me sili, in pesmico zapeti!

Tam ko vidim cvetke mile,
Ko natore vidim zelenjad,
Kamor serca so me sile
Gnale, si želim li zmir ostat',
In slušat' ptice sladko žvergoleti,
Pa tudi z njími pesmice si peti!

Janko Vijanski.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.